Federico Garcia Lorca: *Το σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα*, θέατρο «Στοά», 2002

Λίγοι συγγραφείς μπορούν να αναχθούν σε μια καθολική ανθρώπινη διάσταση χρησιμοποιώντας υλικά από μια τοπική κοινωνία. Στο *Σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα* ο Λόρκα συνθέτει, όπως μας λέει, ένα «δράμα στα χωριά της Ισπανίας», στην πραγματικότητα όμως γράφει μια τραγωδία, που αφορά τη γυναίκα σε κάθε σημείο της γης. Κύκνειο άσμα του ισπανού τροβαδούρου, το κείμενο διαβάστηκε σε φίλους έναν μόλις μήνα πριν από τη δολοφονία του ποιητή και τότε μπορούσε να θεωρηθεί ως μια αλληγορία της πολιτικής κατάστασης που εκκολαπτόταν στην Ισπανία.

Το *Σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα* αποτελεί μια ξεχωριστή σελίδα στο έργο του Λόρκα για δύο λόγους: αφ' ενός συμπυκνώνει πολλές συγκρούσεις σε ποικίλους διαπροσωπικούς συνδυασμούς και αφ' ετέρου στρέφεται ευθέως στο ρεαλιστικό περίγραμμα των πραγμάτων, στην εξουσία όπως αφομοιώνεται και εφαρμόζεται από εκείνους που την υφίστανται. Η δεσποτική μητέρα ανήκει σε δύο κόσμους: στον κόσμο του δεσποτισμού και στον κόσμο της γυναίκας, ενσαρκώνει επομένως μια ριζική αντίφαση. Ως γυναίκα αποποιείται την αγάπη και υιοθετεί πλήρως την «ανδρική» ηθική, που διέπεται από τη λογική του ιεροεξεταστικού καθολικισμού, της υποκριτικής ιδεολογίας, του κοινωνικού και φυλικού αποκλεισμού. Έτσι, η ελάσσων κλίμακα της οικογένειας, (αυστηρή ιεραρχία και κυλιόμενες εξουσιαστικές σχέσεις), αποκαλύπτει τη μείζονα κλίμακα της κοινωνίας. Γι' αυτό και ο χαρακτηρισμός του έργου ως φωτογραφικού ντοκουμέντου υπογραμμίζει εύλογα τις κοινωνικές και ιστορικές του αναφορές, παραπέμπει όμως και στην αισθητική του άσπρου-μαύρου, των δύο αντιθετικών πόλων που χαρακτηρίζουν οριακά την πραγματικότητα. Το σπίτι είναι ντυμένο στα λευκά, αλλά οι άνθρωποι που το κατοικούν είναι ντυμένοι, λόγω του πένθους, στα μαύρα. Ένα πράσινο φόρεμα μόνο στα κρυφά μπορεί να φορεθεί από την Αντέλα, η οποία θα κρεμαστεί στο τέλος με ένα λευκό σεντόνι, τυλίγοντας σε σκοτεινότερο πέπλο την υπόλοιπη οικογένεια.

Ο τονισμός αυτής της αισθητικής στη σκηνή της «Στοάς» αποτυπώνει όχι μόνο μιαν εικαστική επιλογή στα σκηνικά και τα κοστούμια της Λίλης Πεζανού, αλλά και μια βαθύτερη θεώρηση του έργου από τη σκηνοθεσία του Θανάση Παπαγεωργίου: η δράση, όσο κι αν φαίνεται στατική, μεταφέρει ένα τελετουργικό, αφού εκπροσωπεί τη μάχη δύο αντίθετων δυνάμεων, εξίσου σημαντικών: τη συντήρηση ενός ασφυκτικού ηθικού κώδικα και την απελευθέρωση από αυτόν των ζωτικών ανθρώπινων ορμών.

Ο Παπαγεωργίου επέλεξε έναν σταθερό βηματισμό με αργούς ρυθμούς για να αποκαλυφθούν όλοι οι μαίανδροι των συγκρούσεων. Σε αυτούς τους ρυθμούς επενδύθηκε άψογα η μουσική του Νίκου Ξυδάκη και οι καίριες ερμηνείες των δεκατριών γυναικών. Θα αναφερθούμε μόνο στην ολοκληρωμένα στέρεη Πόνθια της Άννας Κοζανίδου και βεβαίως στη δωρική και απολύτως απέριττη Άλμπα της Λήδας Πρωτοψάλτη, που στολίζει πλέον με έναν άλλον αριστουργηματικό ρόλο τη μεγάλη πινακοθήκη της «Στοάς».

Μετρό τχ. 86, Ιανουάριος 2003